

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Р І Ш Е Н Н Я

від 12 жовтня 2022 року

№ 140/5

Про лист Рахункової палати щодо
Звіту про результати аналізу стану
повноти нарахування та своєчасності
надходження екологічного податку,
який справляється за викиди в атмосферне
повітря забруднюючих речовин
стаціонарними джерелами забруднення

За дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. Комітет з питань екологічної політики та природокористування відповідно до предметів відання розглянув на своєму засіданні лист Рахункової палати від 09.08.2022 № 16-975 щодо Звіту про результати аналізу стану повноти нарахування та своєчасності надходження екологічного податку, який справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (далі – Звіт) та рішення Рахункової палати від 26.07.2022 № 15-3 про розгляд Звіту і відзначає.

За підсумками проведеного Рахунковою палатою заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) щодо встановлення фактичного стану та оцінки законності, повноти нарахування і своєчасності надходження та зарахування до державного та місцевих бюджетів екологічного податку за викиди, встановлено наступне:

1. Протягом 2019–2021 років система контролю за повнотою нарахування та своєчасністю надходження екологічного податку за викиди не стала дієвим інструментом державного впливу на скорочення викидів суб'єктами господарювання, дотримання нормативів викидів та збільшення доходів бюджету. Як наслідок, екологічний податок за викиди наразі не виконує стимулюючої та фіскальної функцій.

2. За результатами проведеного у 2018 році Рахунковою палатою аудиту ефективності виконання повноважень органами державної влади в частині контролю за повнотою і своєчасністю надходження екологічного податку з викидів у атмосферне повітря та скидів у водні об'єкти (рішення Рахункової палати від 11.04.2018 № 10-3) об'єктами контролю із 19 рекомендацій виконано 14.

3. Нормативно-правова база, яка визначає правові засади забезпечення питань охорони атмосферного повітря та справляння екологічного податку за викиди, в цілому є сформованою, але окремі положення нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів потребують удосконалення та узгодження з чинним законодавством.

4. Встановлено факти неналежної взаємодії та координації дій державних органів під час видачі/анулювання дозволів на викиди, а також незабезпечення контролю за ефективністю справляння екологічного податку за викиди, зокрема, в тому числі – недотримання строків прийняття Міндовкіллям рішень про видачу/відмову у видачі дозволів на викиди щодо об'єктів першої групи через тривале погодження (до 100 днів) з Держпродспоживслужбою документів щодо можливості/неможливості видачі таких дозволів.

5. Міндовкілля протягом 2020–2021 років з поданих 298 заяв (у тому числі повторно) на отримання дозволів на викиди для об'єктів першої групи відмовило у видачі дозволу за 152 заявами (51%), з яких за 103 (67,8%) – через невідповідність документів, поданих суб'єктами господарювання, вимогам Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців, які отримали такі дозволи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 302 та відповідно до Інструкції про загальні вимоги до оформлення документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами для підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 09.03.2006 № 108, зареєстрованим у Мін'юсті 29.03.2006 за № 341/12215.

Через подання суб'єктами господарювання документів на отримання дозволів на викиди, підготовлених з порушенням вимог 54 законодавства, значний відсоток відмов також мають Департамент природних ресурсів та екології Хмельницької ОДА (2019 рік – за 139 заявами, або 39,2%, 2020 рік – за 119 заявами, або 48,8%) та Департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської ОДА (2021 рік – за 535 заявами, або 62,8 % поданих).

6. Підрозділами екології та природних ресурсів Харківської та Хмельницької ОДА не забезпечено дотримання нормативно-правових актів при видачі/анулюванні дозволів на викиди.

7. Державною податковою службою України не забезпечено належної організації та здійснення їх територіальними органами контролю за повнотою

обліку платників екологічного податку, поданням ними податкової звітності та дотриманням норм законодавства в частині повноти і своєчасності сплати податку, що призвело до низької результативності контрольноперевірочної роботи і недонадходжень екологічного податку за викиди до державного та місцевих бюджетів.

8. Заходи державного нагляду (контролю) у сфері охорони атмосферного повітря, що здійснювались Держекоінспекцією та її територіальними і міжрегіональними територіальними органами, були неефективними та не сприяли запобіганню порушенням законодавства у цій сфері, що призвело до низького рівня стягнення пред'явлених претензій та позовів за шкоду, заподіяну атмосферному повітрю.

За результатами опрацювання Звіту Міністерство фінансів України поінформувало, що питання удосконалення механізмів витрачання коштів від сплати екологічного податку, фінансування природоохоронних заходів, а також розробки методики прогнозування надходжень екологічного податку доцільно вирішувати після стабілізації ситуації в країні в цілому, у тому числі після припинення або скасування воєнного стану, після ґрунтовного опрацювання порушених Рахунковою палатою питань та вжиття заходів з усунення виявлених недоліків профільними органами виконавчої влади, до компетенції яких належить вирішення таких питань, зокрема Міндовкілля, Держекоінспекцією та ДПС, а також за результатами заходів з реформування екологічного податку, певної стабілізації його надходжень та отримання пропозицій від ДПС та Міндовкілля як органів, що контролюють справляння відповідних надходжень.

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України за результатами опрацювання Звіту та рішення Рахункової палати також відзначило, що відновлення зарахування коштів від сплати екологічного податку до спеціального фонду державного бюджету, збалансує такі доходи з спеціальним фондом місцевих бюджетів і дасть можливість спрямовувати кошти у повному обсязі на здійснення природоохоронних заходів.

Проте, повномасштабна військова агресія російської федерації проти України, невизначеність щодо її тривалості та відповідно окупація території країни та пов'язані з цим втрати, значною мірою впливають на першочерговість вирішення питання щодо удосконалення механізмів витрачання коштів від сплати екологічного податку та фінансування природоохоронних заходів. Питання розроблення проектів відповідних нормативно-правових актів щодо удосконалення системи справляння екологічного податку за викиди, з метою стимулювання суб'єктів господарювання до зменшення обсягів викидів, а також механізмів витрачання коштів від сплати екологічного податку та фінансування природоохоронних заходів, Міндовкіллям буде опрацьовано в рамках здійснення заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України.

Водночас, щодо рекомендації Рахункової палати внести зміни до форм дозволу на викиди, дозволу про внесення змін до дозволу, заяви на одержання дозволу на викиди та структури додатка до дозволу на викиди, затверджених

наказом № 266, Міндовкілля за власною ініціативою та з урахуванням Указу Президента України від 23.03.2021 № 111 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх з нейтралізації» розроблено законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря», який прийнятий Верховною Радою України від 09.07.2022 за № 2393-IX. Відповідно до прикінцевих положень цього Закону доручено міністерствам у шестимісячний строк з дня набрання чинності зазначеного закону привести свої нормативно-правові акти у відповідність. На даний час Міндовкілля розробляє проект відповідних змін до постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 302 «Про затвердження Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян - підприємців, які отримали такі дозволи», у якому зокрема передбачається внесення змін до форми дозволу на викиди, заяви на одержання дозволу на викиди та структури додатка до дозволу на викиди.

Державна екологічна інспекція України за результатами опрацювання Звіту поінформувала, що відповідно до Положення про Державну екологічну інспекцію України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 № 275, Держекоінспекція не наділена повноваженнями щодо здійснення заходів державного нагляду (контролю) за сплатою екологічного податку, в тому числі й за повнотою його сплати суб'єктами господарювання.

Що стосується питання низького рівня стягнення пред'явлених претензій та позовів, то враховуючи положення Господарського кодексу України та Закону України «Про виконавче провадження», Держекоінспекція лише опосередковано може контролювати та впливати на рівень сплати пред'явлених претензій та позовів – шляхом подання процесуальних документів та документів, визначених Законом України «Про виконавче провадження».

Державною податковою службою України за результатами опрацювання Звіту та з метою виконання рішення Рахункової палати, видано наказ від 07.09.2022 № 606 яким затверджено План заходів з виконання рекомендацій Рахункової палати. Зокрема, Планом передбачено:

забезпечення належної координації дій територіальних органів ДПС щодо вжиття дієвих заходів із встановлення фактичної кількості платників екологічного податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, повноти нарахування та своєчасності його сплати, в тому числі шляхом отримання від державних органів інформації про видані дозволи на викиди;

забезпечення належної координації дій територіальних органів ДПС щодо вжиття дієвих заходів із погашення податкового боргу платниками екологічного податку за викиди;

забезпечення покращення якості та ефективності контрольно-перевірочної роботи територіальних органів ДПС з питань адміністрування екологічного податку за викиди.

За підсумками розгляду законопроекту Комітет **в и р і ш и в:**

1. Інформацію Рахункової палати щодо Звіту про результати аналізу стану повноти нарахування та своєчасності надходження екологічного податку, який справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення взяти до відома.

2. Звернути увагу Міндовкілля, Мінфіну та ДПС на необхідність вжиття заходів щодо удосконалення системи справляння екологічного податку за викиди, з метою стимулювання суб'єктів господарювання до зменшення обсягів викидів, а також механізмів витрачання коштів від сплати екологічного податку та фінансування природоохоронних заходів.

3. Рекомендувати органам виконавчої влади продовжити роботу з усунення недоліків і порушень, виявлених за результатами проведеного Рахунковою палатою аналізу стану повноти нарахування та своєчасності надходження екологічного податку, який справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, та після завершення воєнного стану надати інформацію Комітету про її виконання.

4. Контроль за реформуванням та удосконаленням системи справляння екологічного податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення покласти на народного депутата України, Голову підкомітету з питань охорони і раціонального використання водних ресурсів та державного моніторингу навколишнього природного середовища Прощука Е.П.

5. Рішення Комітету направити до Рахункової палати, Кабінету Міністрів України, Міндовкілля, Мінфіну, Держекоінспекції та Державної податкової служби України.

Голова Комітету

О. БОНДАРЕНКО

